

Сензорно vs. поведенческо

Не винаги е лесно да разберам какво точно стои зад поведението на едно дете. Понякога реакцията, която виждаме, е израз на затруднена сензорна преработка. Друг път – просто тестване на граници и търсене на взаимодействие с възрастния. Разликата е важна, защото двете изискват различен отговор от наша страна.

За да си помогнете да се ориентирате, разгледайте примерите по-долу. Те не са диагностичен инструмент – те са отправна точка за наблюдение и размисъл.

Прочетете следните изречения и помислете кои от тях звучат познато:

- „Всеки път около преходите – от игра към сегащи дейност, от игри навън към прибиране вътре – детето се разстройва силно, сякаш самото прекъсване е непоносимо за него.“
- „На може да седи спокойно – постоянно се върти, закача се с децата около него, пада от стола. Изглежда, сякаш не усеща тялото си.“
- „Когато веднъж влезе в криза, не може само да се успокои – трябва физическо присъствие на възрастен до него.“
- „Почти винаги знам предварително кога ще избухне – ситуацията са сходни всеки път: шум, чакане, промяна.“
- „Дъвче яката на блузата си, гризе моливи, гърпа ръкава – особено по време на по-продължителни сегащи дейности.“
- „Не реагира на случаен блъсъч или докосване от друго дете – сякаш не го е усетило.“
- „В малка група или в по-тихо пространство се справя забележително по-добре, отколкото в пълната група.“
- „Всяка промяна в дневния ред – дори малка – го разстройва непропорционално силно спрямо ситуацията.“
- „Отказва дейности, при които ръцете му ще се изцапат или докоснат непозната текстура – боя, пластилин, пясък, лепило.“

Когато зад поведението по-вероятно стои поведенческа причина.

Прочетете следните изречения и помислете кои от тях звучат познато:

- „С мен се държи по един начин, с колежата – по съвсем друг. При нея слуша много повече.“
- „Отказва да участва в дейност, но щом види, че другите деца се забавляват, се включва без никакъв проблем.“
- „Ако игнорираме тръшкането, той не спира – напротив, гласът се усилва, тръшкането ескалира.“
- „Бута или щипе другите деца, когато не получи играчката или мястото, което иска.“
- „Кризите се случват в много различни ситуации и моменти – трудно е да се открие общ знаменател.“
- „Тръшка се и отказва да се съобрази почти във всяка ситуация, в която нещата не вървят по неговия начин.“
- „Веднага сигнализира и привлича вниманието ни, щом се почувства мокро, изцапано или наранено – дори при най-дребно нещо.“

- „Разбира правилата добре – може да ги каже наизуст – но активно отказва да ги следва.“
- „Реагира с ревност или избухване, когато вниманието е насочено към друго дете или дейност.“

Сензорно	Поведенческо
Изнада в кризи, когато има повече и по-силни стимули от средата, с които не може да се справи.	Изнада в кризи, когато нещо “не неговата”.
Често не регистрира нужди като жажда и глад.	Рагира остро, когато реши, че е гладно или жадно, но не може веднага да му се осигури вода и храна.
Всяка промяна в нещата, с които детето е свикнало, води до криза.	Отказва да следва инструкции и прави напук.
Яде разнообразна храна, но с определена текстура.	Яде само няколко неща, които са любими. Отказва да опитва различни храни.
Кризите и тръшканията са предвидими, защото се случват в сходни ситуации, които родителят вече е научил.	Кризите и тръшканията се случват в разнообразни моменти, често неочаквани и сякаш “от нищото”.

